

U E F A MI BRINEMO O NOGOMETU

UEFA-in Centar za unapređenje suđenja

Praktične preporuke za tim sudaca na utakmici

(na osnovu UEFA-inih smjernica, odobrila FIFA)

Uvod

Izvršni odbor UEFA-e je na sastanku održanom na Malti, 28. januara 2010. godine jednoglasno usvojio odluku o osnivanju UEFA-inog Centra za unapređenje suđenja (engl.skr.CORE) sa sjedištem u UEFA-inom sportskom centru Colovray u Nionu. Program nadgledaju Yvan Cornu (bivši Šef UEFA-ine Jedinice za suđenje), koji je Direktor CORE-a, te Jaap Uilenberg i David Elleray iz UEFA-inog Sudijskog komiteta, koji će ujedno i voditi kurseve.

CORE će provoditi kurseve za mlade talentovane suce i asistente suce. Svake godine, svaka asocijacija članica UEFA-e dobiće poziv da pošalje jednog suca i dvojicu asistenata sudaca koji će učestvovati u ovom novom UEFA-inom Programu za suce. Suci i asistenti suci koji pohađaju kurs uglavnom imaju između 25 i 30 godina i već su sudili u službenim utakmicama na državnom nivou. Moraju posjedovati dobro znanje engleskog jezika (pisanog i govornog) i trebali bi posjedovati potencijal da postanu FIFA-ina suci u nekoliko narednih godina.

Program se sastoji od dva dijela:

- 1) Uvodni kurs traje dvije sedmice. Iskusni instruktori i stručnjaci za suđenje davaće savjete mladim sucima u pogledu pripreme za utakmicu, vođenja igrača, kontrole igre, taktičke svjesnosti, fitnes treninga u kombinaciji s praktičnim vježbama i mentalnom pripremom. Tokom ovog kursa svaki učesnik će službeno suditi dvije utakmice u švicarskom ili francuskom prvenstvu. Na kraju ovog kursa, svaki učesnik će postaviti svoje lične ciljeve.
- 2) Jednosedmični Konsolidacijski kurs održaće se oko sedam mjeseci nakon Uvodnog kursa. Njegov osnovni cilj će biti da se napravi evalucija napretka koji je postignut na nivou države uz podršku lokalnih eksperata, da se osnaži ranija obuka i ponudi dalji razvoj u oblastima kao što je jezik (govor) tijela, prevencija povreda i upravljanje stresom.

Na kraju ova dva kursa, oni učesnici koji ispune sve ciljeve oba kursa dobiće Diplomom UEFA CORE; oni koji ne ispune ciljeve dobiće samo certifikat o pohađanju kurseva.

U E F A MI BRINEMO O NOGOMETU

UEFA-ine preporuke i smjernice za suđenje

(na osnovu UEFA-inih smjernica, odobrila FIFA)

Informacije koje slijede timu sudaca trebaju pružiti neophodno znanje o procedurama i ujednačenju kriterija u suđenju a odnose na suđenje za UEFA-u.

Provjera mreža na vratima

Preporuka je da se provjera mreža na vratima vrši nakon što igrači završe sa zagrijavanjem na terenu za igru i prije početka utakmice, kao i na kraju pauze između dva dijela igre, (sudac će odlučiti čija je ovo odgovornost, suca, asistenata suca ili četvrtog suca).

Uloga službenih lica u pauzi između dva dijela igre i na kraju utakmice

UEFA Sudijski komitet preporučuje slijedeću proceduru za tim sudaca na kraju svakog dijela igre:

1. Asistent sudac koji je bliži tunelu, ide u tunel odmah po završetku oba dijela igre, kako bi nadzirao ponašanje igrača u tunelu.
2. Četvrti sudac ostaje na svom položaju kako bi nadzirao osobe unutar tehničkog prostora, kao i izlazak igrača sa terena za igru.
3. Sudac i drugi asistent sudac ostaju na sredini terena dok igrači ne napuste teren za igru.

Proslavljanje postignutog pogodka

Igrač mora biti opomenut kada:

- po mišljenju suca koristi pokrete koji su provokativni i neprimjereni,
- se penje na zaštitnu ogradu kako bi proslavio postignuti pogodak,
- skida dres preko glave ili prekriva glavu dresom,
- prekrije glavu ili lice sa maskom ili sličnim predmetom.

Odlazak igrača van terena kako bi proslavili pogodak nije kažnjivo djelo, ali je bitno da se igrači što je prije moguće vrte na teren za igru.

Također, igrači ne smiju nositi majice sa sloganima ili reklamama. Osnovna obavezna oprema ne smije sadržavati bilo kakve političke, religijske ili lične slogane. Napominjemo, suci trebaju imati u vidu, da se za podizanje dresa, kako bi se pokazao slogan ili reklama, igraču neće izreći opomena, nago će on biti sankcionisan od strane organizatora takmičenja.

Suci trebaju preventivno djelovati i imati osjećaja kod ovakvih situacija.

Odmor između dva dijela igre / Produžetaka

Odmor između dva dijela igre traje 15 minuta. Ukoliko se igraju produžeci, igrači imaju pravo na odmor između kraja regularnog trajanja utakmice i početka produžetaka i to u trajanju do pet - minuta. Po pravilu, tokom ovih pet - minuta igrači ostaju na terenu za igru, i pod nadzorom suca.

Osvježavajuća tekučina

Igrači mogu uzimati osvježavajuću tekučinu u prekidu igre, i to u blizini uzdužne linije. Nije dozvoljeno ubacivanje u teren za igru plastičnih flaša ili drugih posuda sa tekučinom.

Nakit

Suci se podsjećaju, da u skladu sa Pravilom 4, igrači ne mogu nositi bilo koju vrstu nakita, jer isti predstavlja opasnost za igrača koji nosi nakit, kao i za druge igrače. Taj nakit mora da bude uklonjen, i ne smije se prekrivati ljepljivom trakom.

Pokazivanje nadoknade izgubljenog vremena u igri

Četvrti suci se podsjećaju, da nakon što im sudac pokaže minimalno vrijeme koje će nadoknaditi u igri, oni tu nadoknadu vremena trebaju pokazati na kraju isteka posljednje minute svakog od dijelova igre.

Odluku o dužni izgubljenog vremena u igri sudija donosi po svom diskrecionom pravu. Podsjećamo sudije da moraju produžiti najmanje puno naznačeno izgubljeno vrijeme i da igru ne smiju zaustaviti prije isteka tog vremena. Ukoliko u tom dodatnom vremenu bude zamjene igrača, utvrđivanje povrede igrača, odnošenja povrijeđenih igrača sa terena radi ljekarske intervencije, gubljenja vremena ili bilo kakvog drugog kašnjenja, sudija je dužan produžiti igru za onoliko vremena koliko je izgubljeno, ali četvrti sudija neće davati znak za to.

Postupanje sa povrijeđenim igračima

Pravila igre su jasna, sudac treba zaustaviti igru samo ako je igrač ozbiljno povrijeđen, te da se igraču ne može pružati medicinski tretman na terenu za igru. Sudac treba preuzeti odgovornost za zaustavljanje igre. U tom slučaju igrači ne trebaju biti ohrabreni da izbacuju loptu izvan igre, te u nastavku igre ne bi trebali očekivati da protivnik loptu vrati.

Kod postupanja sa povrijeđenim igračima suci moraju slijediti sljedeće upute:

- igra neće biti zaustavljena, ukoliko se, po mišljenju suca, radi o lakšoj povredi,
- ukoliko je igrač, po mišljenju suca, ozbiljno povrijeđen, igra će odmah biti zaustavljena,
- **nakon razgovora sa povrijeđenim igračem**, sudac će dozvoliti jednom ili najviše dvojici ljekara, da uđu na teren za igru kako bi utvrdili vrstu povrede i organizirali sigurno iznošenje igrača sa terena,
- nosači nosila trebaju u teren za igru ući istovremeno sa ljekarima, kako bi igrač bio što prije iznešen sa terena,
- sudac će osigurati da igrač sigurno napusti teren za igru,
- **igraču se ne može pružati medicinski tretman na terenu za igru**, osim ako je ozljeda ozbiljna
- igrač koji krvari mora da napusti teren za igru; on se ne može vratiti u igru sve dok se sudac ne uvjeri da je krvarenje zaustavljeno; igrač za vrijeme igre ne može nositi opremu uprljanu krvlju,
- igrač mora da izađe sa terena za igru ili da bude iznešen, nakon ulaska ljekara; ukoliko igrač odbije da napusti teren, on mora da bude opomenut zbog nesportskog ponašanja,
- igrač se može vratiti u igru tek kada je utakmica nastavljena, uz dozvolu suca,
- sudac donosi odluku kada se igrač može vratiti u igru, bez obzira da li je lopta u igri ili ne,
- Međutim, sudac može dati dozvolu za ulazak povrijeđenog igrača ako asistent sudac ili 4-ti sudac, potvrđuje da je igrač spreman za ulazak na teren za igru,.
- Ukoliko je lopta u igri, igrač se u igru može vratiti samo preko uzdužne linije, a ako nije, onda sa bilo koje od graničnih linija terena za igru,
- ako igra nije zaustavljena zbog drugog razloga, ili povreda nije nastala kršenjem Pravila igre, igra se nastavlja spuštanjem lopte,

- sudac mora nadoknaditi izgubljeno vrijeme zbog povrede igrača u svakom dijelu igre.
- kad sudac odluči pokazati karton igraču koji je povrođen a on mora napustiti teren za igru radi povrede, sudac mora pokazati karton prije nego igrač napusti teren za igru.

Izuzeci : Izuzeci ovog pravila su:

- ako se radi o povredi vratara;
- kada se vratar i neki igrač na terenu sudare i potrebno im je ukazati hitnu pomoć;
- kad se sudare igrači iste ekipe i potrebno im je ukazati hitnu pomoć;
- kada dođe do teške povrede, npr. gutanje jezika, potres mozga, slomljena noga, itd.

UEFA Tehničke preporuke Sudijskog komiteta.

Nakon diskusija među učesnicima UEFA-e seminara za suce, kao i među članovima Sudijskog Komiteta, donešena je odluka da naredna uputstva treba da osiguraju jedinstveno tumačenje i primjenu Pravila igre.

Donošenje ispravnih odluka; Prekršaji i posljedice

Utvrđeni su kriteriji za određivanje ozbiljnosti prekršaja i slušajevi kada prekršajem bude spriječena izgledna prilika za postizanje pogodaka ili obačavajući napad (kao i odgovarajuće sankcije u takvim situacijama).

Određivanje ozbiljnosti prekršaja

Kod određivanja ozbiljnosti prekršaja (kao što je udaranje, saplitanje, skakanje, guranje, napadanje na protivnika), suci se podsjećaju da trebaju uzeti u obzir sljedeće elemente:

- elemenat namjere,
- brzina učinjenog prekršaja igrača (intezitet),
- mogućnost napadača da dođe do lopte,
- Smjer noge i napad stopalom/đonom;
- ugrožavanje sigurnosti protivnika.

Posebna pažnja treba biti usmjerena na eliminisanje prekršaja u kojima napadač nema obzira prema sigurnosti i zdravlju protivnika, i u tim situacijama suci moraju odlučno reagovati. Naglašava se slučaj izazivanja opasnosti po protivnika skakanjem u njegovoj blizini sa namjernim držanjem ruke na neprirodan način (npr. izazivanje opasnosti upotrebom lakta). Prilikom procjenjivanja elemenata namjere ili zlonamjere, sudije trebaju posebno paziti na smjer napadačeve noge i eventualnu upotrebu đona.

Start na protivnika se i dalje može smatrati bezobzirnim (ili da je upotrijebljena pretjerana snaga) iako je tada igrana lopta. Ako je došlo do kontakta s loptom i protivnikom pri brzini i bez razmišljanja te potencijalnoj opasnosti po protivnika, to treba adekvatno kazniti – obično žutim kartonom, a u slučajevima brutalne igre, crvenim kartonom.

Bilo koji strt na protivnika koji uključuje pretjeranu snagu, pa time ugrožava bezbjednost protivnika, mora se smatrati teškim prekršajem, a prekršilac mora biti isključen iz igre. Brutalnost se uvijek mora kazniti crvenim kartonom.

Ukoliko igrač sa prekomjernom upotrebom snage ugrožava sigurnost protivnika, nije važno da li je napad učinjen sprijeda, odpozada ili sa strane igrača.

Suci se podsjećaju da treba da dozvole jaku/fer/oštru igru, i da sankcionišu samo nedozvoljene prekršaje, ali ne smije biti zaboravljeno da igrač, koji napadom na protivnika izazove njegovu neprimjerenu reakciju, treba da bude opomenut zbog nesporskog ponašanja.

Okolnosti

Kod određivanja ozbiljnosti prekršaja suci trebaju uzeti i okolnosti (uključujući fazu igre koja se odvija na terenu za igru) u kojima se on dogodio:

- da li je spriječena izgledna prilika za postizanje pogodka (crveni karton)?
- da li je spriječen obećavajući napad (žuti karton)?

Slijedeće elemente treba uzeti u obzir kod određivanja da li je spriječen obećavajući napad:

- mogućnost kontrolisanja lopte,
- položaj napadača,
- pravac kretanja (napadača i lopte),
- udaljenost od poprečne linije,
- položaj odbrambenog igrača (vratar),
- da li je napad obećavao postizanje pogodka da nije spriječen prekršajem kažnjivim slobodnim udarcem (ili kaznenim udarcem)?

Slijedeći elementi se moraju uzeti u obzir kod donošenja odluke da li je prekršajem spriječen obećavajući napad:

- mjesto prekršaja,
- mogućnost da igrač dođe do lopte,
- položaj suigrača,
- položaj protivničkih igrača,
- udaljenost od vrata,
- da li je napad bio obećavajući da nije spriječen prekršajem?

Nema razlike u toj poziciji da li je prekršaj učinio vratar ili igrač.

Ostali nedozvoljeni prekršaji u igri (povlačenje, dodirivanje lopte rukom, i sl.)

Suci se podsjećaju da se prekršaji poput povlačenja, ili namjernim dodirivanjem lopte rukom kažnjavaju, prema Pravilima igre, slobodnim udarcem. Međutim, igrač treba biti opomenut ukoliko se također, radi o nesporskome ponašanju (opomena ili isključenje).

- Očigledno spriječi protivnika da dođe u posjed lopte ili spriječi protivnika u dozvoljenoj mu prednosti;
- Spriječi razvoj obećavajućeg napada.

Kada igrač prekršajem onemogući protivnika u očiglednoj prilici za postizanje pogodka, prekršitelj mora biti isključen iz igre.

Prekršaji učinjeni dok je lopta izvan igre

Prekršaji mogu biti učinjeni dok je lopta u igri ili izvan igre. U oba slučaja, prekršitelji moraju biti kažnjeni u skladu sa prirodom učinjenog / težinom prekršaja. Ukoliko je do prekršaja došlo kad je lopta bila izvan igre, prekršitelj mora biti kažnjen u skladu sa težinom učinjenog prekršaja, neće se uzimati u obzir okolnosti prekršaja (jer nema procjene obećavajućeg napada ili očigledne prilike za postizanje pogodka).

Fizički kontakti (upotreba ruku/dlana ruke)

Nogomet je igra u kojoj fizički kontakt je sastavni dio igre, samo kontakt koji nije dozvoljen treba da bude kažnjen.

Uspostavljeni su kriteriji koji treba da pomognu sucima da naprave razliku između dozvoljenog i nedozvoljenog kontakta.

Sucima se preporučuje da kod procjene prekršaja treba da uzmu sljedeće kriterije u obzir:

- da li je odbrambeni igrač spriječio napredovanje protivničkog napadača nedozvoljenim korištenjem ruke?
- da li je ovaj kontakt negativno utjecao na napredovanje napadača ili na razvoj igre u napadu njegove ekipe?
- da li je kontakt napravljen sa namjerom da zaustavi protivnika ili je bio slučajan?
- da li odbrambeni igrač koristi ruke kako bi ograničio željeni položaj napadača na terenu?
- da li je napadač izazvao nedozvoljenu upotrebu ruke?
- da li napadač koristi kontakt sa odbrambenim igračem kako bi zavarao suca i iznudio slobodan udarac ili kazneni udarac?

Ukoliko, nakon uzimanja u obzir svih navedenih elemenata, sudac odluči da se radi o:

- nedozvoljenom fizičkom kontaktu (povlačenje, guranje), - dosudit će direktan slobodan udarac ili kazneni udarac,
- namjera napadača da zavara suca – simuliranjem biće kažnjen opomenom zbog nesportskog ponašanja, a igra će se nastaviti indirektnim slobodnim udarcem za protivničku ekipu.

Treba se obratiti pažnja na činjenicu da inicijator nedozvoljenog fizičkog kontakta može biti napadač ili odbrambeni igrač. Ukoliko se oba igrača služe nedozvoljenim fizičkim kontaktom, inicijator treba da bude kažnjen direktnim slobodnim udarcem ili kaznenim udarcem. Dalje, za oba igrača trebaju biti izrečene i disciplinske sankcije.

Nedozvoljena upotreba ruku/dlanova

Suci trebaju obratiti pažnju na mogućnost nedozvoljene upotrebe ruku/dlanova, povećati koncentraciju i obratiti pažnju na pojavu takvih prekršaja. Fokusiranjem, ne samo na položaj nogu kod učinjenog prekršaja, sudac treba biti u mogućnosti da identifikuje snažan, nedozvoljen fizički kontakt sa upotrebom laktova i ruku, koji mora biti odgovarajuće i dosljedno sankcionisan.

Posebna pažnja treba se obratiti na izazivanje opasnosti po protivnika, skakanjem u njegovoj blizini, uz namjerno širenje ruku u neprirodnom položaju (npr. izazivanje opasnosti upotrebom lakta).

Suci se podsjećaju da imaju odgovornost da zaštite igrače od nedozvoljene igre, kažnjavajući svaki učinjeni prekršaj sa prekomjernom upotrebom snage, kojim se ugrožava sigurnost protivničkog igrača, i kao takav on se smatra ozbiljnim prekršajem, koji će rezultirati isključenjem iz igre (crveni karton).

U ovu kategoriju je naravno uključena i upotreba laktova, kao nedozvoljeni prekršaj usmjeren na protivnika.

Nedozvoljena upotreba ruku kod izvođenja udarca iz ugla / slobodnih udaraca

Nedozvoljena upotreba ruku u igri je u stalnom porastu. Ovo je očito prije svega kod izvođenja udarca iz ugla ili slobodnih udaraca u blizini protivničkih vrata.

Suci trebaju djelovati preventivno prije nastavljanja igre udarcem iz ugla ili slobodnim udarcem tako da se jasno vidi kako suci preduzimaju preventivnu mjeru. Sukob se može izbjeći ranom preventivnom akcijom, npr. kada se igrači guraju za pozicije u kaznenom prostoru ili blizu njega. Identifikovane igrače treba izdvojiti i dati im jasno javno upozorenje. Gdje je moguće, suci trebaju koristiti svoje asistente suce da osiguraju da se igra ne nastavlja, dok on ne da signal za nastavak igre.

Izuzetno je važno da se svako nedozvoljeno ponašanje nakon sudijskih preventivnih upozorenja rješava odlučnim djelovanjem:

- prije nego što je lopta u igri, takvo ponašanje treba biti sankcionisano žutim ili crvenim kartonom, zavisno od ozbiljnosti nesportskog ponašanja;
- nakon što se lopta nađe u igri, suci moraju odlučnim djelovanjem sankcionisati dalje držanje protivnika, guranje itd. tako što će dosuditi slobodan udarac/kazneni udarac, zavisno od toga koja ekipa je učinila prekršaj. U ponovljenim slučajevima, mogu biti potrebne i dalje disciplinske sankcije.

Uočeno je da suci poštuju i preduzimaju striktna mjere. Međutim, podsjećamo suce da nastave sa preduzimanjem striktnih mjera protiv držanja, povlačenja i guranja u kaznenom prostoru igrača i da primjenjuju preporučenu proceduru!

Nedozvoljena upotreba tijela

Proučavanjem većeg broja slučajeva, uočen je trend povećanja nedozvoljene upotrebe tijela kako bi se zaustavio obećavajući napad ili spriječilo napredovanje igrača koji želi da dođe do lopte upućene od suigrača. Dok se sa zadovoljstvom primjećuje da je manje prekršaja koji se odnose na saplitanja ili povlačenja za dres u cilju zaustavljanja napada, mnogi napadački potezi se zaustavljaju nedozvoljenom upotrebom tijela („igranje tijelom“). U svim slučajevima u kojim dođe do sprečavanja razvoja obećavajućeg napada na nedozvoljen način, suci trebaju da izreknu opomenu zbog nesportskog ponašanja, pored dosuđivanja slobodnog ili kaznenog udarca. U slučajevima gdje nedozvoljena upotreba tijela uključuje upotrebu neprimjerene snage, nasilnost ili brutalnost, u skladu sa Pravilima igre suci trebaju izreći mjeru isključenja igrača iz igre.

Kazneni udarci

Podsjećamo suce da Pravila igre sada dozvoljavaju da: „Izvođenje varke igrača tokom trčanja pri izvođenju kaznenog udarca kako bi se zavarao protivnik je dozvoljeno kao dio igre. Međutim, zastajkivanje kod udaranja lopte nakon što je igrač završio trčanje, smatra se kršenjem Pravila 14 i činom nesportskog ponašanja za koje igrač mora biti opomenut.“

Ovo se odnosi na izvođenje kaznenih udaraca tokom igre i za vrijeme izvođenja udarca sa tačke kaznenog udarca kada se treba dobiti pobjednik na utakmici.

Simuliranje

U vezi sa slučajevima simuliranja, koji su učinjeni sa namjerom da zavaraju suca, suci se podsjećaju da ovi prekršaji moraju biti sankcionisani kao nesportsko ponašanje (žuti karton).

Uočeno je da se slučajevi simuliranja sa namjerom da zavaraju suce dešavaju:

- kada **nema kontakta** među igračima,
- od strane napadača korištenjem **slabog kontakta** sa protivnikom,
- od igrača koji **inicira kontakt** sa protivnikom,
- od igrača koji **traži mogući kontakt** sa protivnikom.

Nažalost došlo je do povećanja broja ovih slučajeva, koji dodatno otežavaju zadatak sudaca.

Suci trebaju obratiti pažnju na incidente ove vrste i odlučno kažnjavati počinioce kako bi se eliminisalo simuliranje u igri. U slučaju simuliranja, nije prihvatljivo da se isto prepozna, a da prođe nekažnjeno.

Međutim, kada igrač svojim kretanjem nema namjeru da zavara suca, isto se ne može smatrati simuliranjem i treba dozvoliti nastavak igre.

Dodirivanje lopte rukom

S obzirom da je nogomet igra u kojoj igrači neprestano pokreću i ruke kao sastavni dio njihovog kretanja, preporučuje se, da se kod donošenja odluka o tome da li igrač dodiruje **namjerno** loptu rukom, trebaju uzeti u obzir slijedeći kriteriji:

- da li ruka ide ka lopti ili lopta ka ruci?
- da li se ruka igrača nalazi u prirodnom položaju?
- da li igrač nastoji da presretne loptu ispružanjem ruke?
- da li je igrač u položaju da presretne loptu ispružanjem ruke?
- da li je igrač namjerno ispružio ruku kako bi dodirnuo loptu?

Suci se također, podsjećaju na moguće dodatne okolnosti i posljedice, kao npr. kako i gdje je učinjen prekršaj (da li je spriječen napad, ili je spriječena izgledna prilika za postizanje pogodka). Suci tada trebaju izricati sankcije u skladu sa Pravilima igre.

Incidenti koji uključuju reakcije/konfrontacije igrača

Konfrontacija između igrača

Suci trebaju da imaju ujednačen kriterij kod sankcionisanja nesportskog ponašanja igrača. Jasno se naglašava prednost brzog dolaska na mjesto konflikta i poduzimanja trenutnih disciplinskih mjera (zavisno od učinjenog prekršaja pokazati žuti ili crveni karton).

U slučajevima kada sudac nije brzo stigao na mjesto konflikta, uslijedila je eskalacija sukoba među igračima.

Ukoliko nije moguće spriječiti trenutnu eskalaciju sukoba među igračima, sudac treba da posmatra sa strane šta se dešava u detalje, zatim treba da izbjegne da bude fizički uvučen u razdvajanje sukobljenih igrača.

U principu treba izbjegavati fizički kontakt kod intervenisanja među igračima. Od pomoći može biti jaka upotreba pištaljke, ali treba se izbjeći ulaženje i vikanje na igrača.

Suci ne trebaju kažnjavati samo inicijatora(e) učinjenog prekršaja, gdje je očit prekršaj (bezobzirnost, brutalnost), nego i igrača uključene u dalju konfrontaciju. Glavni inicijator(i) treba(ju) biti odgovarajuće kažnjeni(i), te se preporučuje da opomenu dobije **barem po jedan igrač svake ekipe**. Međutim, žuti karton se ne smatra dovoljnom kaznom kod tuče (pretjeran fizički kontakt, itd.). Bilo koji igrač koji se približi ili pridruži tom incidentu sa daljine, mora biti identifikovan i opomenut.

Jedan asistent sudac treba pratiti i evidentirati događaje, a drugi asistent sudac treba ostati blizu sudije. Četvrti sudac treba ostati stajati između tehničkih prostora istovremeno prateći situaciju.

Sudac i asistenti suci, te četvrti sudac po potrebi, trebaju međusobno komunicirati prije nastavljanja igre.

Suci ne smiju dozvoliti odugovlačenje i trebaju osigurati da se igra nastavi što je brže moguće.

Sukobljavanje sa sucem – Omalovažavanje autoriteta suca

Predsjednik UEFA-e je podržao UEFA-inu Kampanju poštovanja, koja ohrabruje sve koji su uključeni u igru da poštuju uzajamne uloge. S ovim na umu, od sudaca se očekuje da podržavaju uvažavanje i kažnjavaju ponašanja koja štete autoritetu sudaca.

Prema Pravilima igre, igrači koji pokazuju neslaganje sa odlukama suca ili asistenta suca riječima ili pokretima **moraju biti opomenuti**.

Igrači mogu izražavati neslaganje i omalovažavanje sudije na više načina, i to:

- pokretima ili trčanjem prema sucu ili asistentu sucu, kako bi pokazali neslaganje
- okruživanjem suca (masovni protesti) – u tom slučaju bar jedan igrač treba biti opomenut
- jasno verbalno ili fizičko traženje od suca da opomene protivničkog igrača.

Suci trebaju zadržati puno poštovanje/autoritet i zadržati ga tokom cijele utakmice. Da bi to postigao, sudac treba:

- pokazati veliki autoritet ako igrač(i) pokazuje(u) prve znake neslaganja;
- igrača opomenuti ako izražava neslaganje sa odlukom;
- opomenuti igrača koji traži opomenu ili crveni karton za protivnika.

Pravovremena izrečena opomena igraču može imati preventivan efekat i zaustaviti druge igrače koji pokazuju neslaganje sa odlukom sudije.

UEFA očekuje da suci strogo i dosljedno postupaju u ovim slučajevima, i to izricanjem opomene prekršiocima.

UEFA je odlučna da zaustavi izražavanje neslaganja sa odlukama i napade na suce na i van terena za igru.

Djelovanje kod masovnih sukoba

Pri rješavanju napetih situacija (kao što su masovni protesti/konfrontacije), sudac mora ostati miran i skoncentrisan. Također, treba smirivati situaciju tako što će brzo identifikovati glavnog uzročnika/napadača kojeg zatim treba što prije izdvojiti, dalje od grupe igrača, kako bi mu pokazao žuti karton za nesportsko ponašanje. Dijalog treba svesti na minimum, sudac mora ostati miran, nepokolebljiv, održavati vizuelni kontakt sa izdvojenim igračem i potpuno kontrolisati situaciju. Kod teškog prekršaja, kao što je nesportski fizički kontakt sa sucem, mirno i dostojanstveno treba pokazati crveni karton.

Kod ovakvih situacija, asistent sudac koji je bliži treba da bude od pomoći sucu. Drugi asistent sudac i četvrti sudac treba da posmatraju i bilježe detalje konflikta između dva tehnička prostora.

Nakon što se situacija smiri, igra treba da bude nastavljena što je moguće prije. Vrijeme koje je izgubljeno treba da bude nadoknađeno na uobičajen način.

Komuniciranje i djelovanje

Pozitivni govor tijela

Ponekad je korisna odgovarajuća upotreba diskretnih signala radi pojašnjenja nekog incidenta koji neki učesnici izgleda nisu razumjeli. To je pozitivno sredstvo za komunikaciju s igračima, a odlukama daje neophodni kredibilitet i uvjerljivost, npr. jednostavno pokazivanje da je dodijeljen žuti karton za niz učinjenih prekršaja u igri (uporno kršenje Pravila igre), može biti korisno tako da igrači shvate kako taj žuti karton nije dat samo za zadnji učinjeni prekršaj.

Međutim, takvi dodatni diskretni signali (npr. povlačenje za dres, itd.), treba koristiti samo da se pojasne odluke, a ne da se iste i pravdaju.

Tehnički prostor

U pravilu, briga o tehničkom prostoru je prepuštena četvrtom sucu. On treba da bude savjestan u obavljanju dužnosti, na način na koji to od njega očekuje sudac (odnosno kako je dogovoreno na sastanku prije utakmice), ali dozvoljava da trener odgovorno obavlja svoju ulogu bez ometanja. Generalno, preporučuje se „diskretan pristup“.

Podsjećamo suce da na ivici tehničkog prostora, za vrijeme igre određeno vrijeme može ostati samo jedna osoba i to dok se odgovorno ponaša.

U slučaju nesportskog ponašanja osobe(a) u tehničkom prostoru, četvrti sudac treba iskoristiti svoj autoritet i pokušati smiriti osobu(e) o kojoj(ima) se radi. Treba izbjegavati da bude uvučen u konfrontaciju ili duge razgovore s tim osobama.

Međutim, u slučajevima neodgovornog ponašanja, četvrti sudac o tome treba obavijestiti suca u prvom zaustavljanju igre, koji će zatim pokazati javnu opomenu neodgovornoj osobi(ama) (ili u ozbiljnijim okolnostima isključiti tu osobu iz tehničkog prostora). U slučajevima ponovljenog neodgovornog ponašanja, četvrti sudac opet treba obavijestiti suca koji će onda isključiti neodgovornu osobu(e) iz tehničkog prostora.

Zato, u principu, trener koji se ponaša odgovorno treba imati punu slobodu da obavlja svoj posao, ali ako otvoreno kritikuje suce ili druga službena lica utakmice, mora se preduzeti mjera da se onemogući takvo ponašanje.

Ako u tehničkom prostoru ili blizu klupa dođe do problema koji zahtijevaju pažnju suca, dvojica asistentata sudaca trebaju se zadržati na svojim uobičajenim pozicijama i budno pratiti sve što se dešava na terenu za igru, kako bi kasnije izvijestili suca.

Primjena prednosti u igri

Igrači, treneri i gledaoci žele da se igra odvija, ali ponekad davanje prednosti u igri može ugroziti kontrolu igre.

Pri razmišljanju o eventualnom davanju prednosti (ili zaustavljanju igre), najvažnije je da sudac razmotri da li ekipa protiv kojeg je učinjen prekršaj zaista imala koristi, ako se dozvoli nastavljanje igre – „prednost za ekipu“ – s obzirom da posjed lopte ne znači uvijek korist za ekipu. Po mogućnosti, sudac treba uvažavati tehniku „sačekaj i vidi“, odlažući upotrebe pištaljke kako bi procijenio da li ekipa koja nije učinila prekršaj ima nedvosmislenu mogućnost za razvoj napada.

Međutim, mnoge ekipe praktikuju da slobodne udarce izvode blizu protivničkog kaznenog prostora, tako da je veoma često veća prednost za ekipu ako se dosudi slobodan udarac, naročito za nedozvoljeni prekršaj, od rizika da iskoristi datu prednost.

Sugeriše se sucima, kad god dozvole prednost u igri, to trebaju popratiti glasovno i pokazivanjem znaka rukama, tako da igrači znaju da je prekršaj uočen i da nije propušten.

Teško se može govoriti o prednosti, ukoliko se lopta zadržava na istom mjestu, vraća unazad ili u slučaju da napadačka ekipa bude stavljena pod pritisak odbrane, iako ima loptu u svom posjedu. U principu, prednost se treba primijeniti samo u slučaju da se radi o obećavajućem napadu ili o izglednoj prilici za postizanje pogodaka.

U skladu s tim, sudije trebaju uzeti u obzir slijedeće elemente:

- na kojem dijelu terena je učinjen prekršaj,
- da li igrač koji je učinio prekršaj treba da bude opomenut?
- da li igrač koji je učinio prekršaj treba da dobije drugu javnu opomenu u istoj utakmici?
- da li igrač koji je učinio prekršaj treba da dobije direktno crveni karton, i samim tim da bude isključen iz igre?

Kod incidenata koji uključuju bezobzirnost ili ozbiljan prekršaj, vrlo rijetko se primjenjuje prednost, tj. korist od držanja igre pod kontrolom mora biti veća od „prednosti za ekipu“.

U okolnostima u kojima sudac smatra, da igrač koji je napravio prekršaj treba da dobije drugu opomenu ili direktan crveni karton, za prvobitni prekršaj, ne bi se trebalo razmišljati o puštanju prednosti u igri (osim u slučajevima očiglednih prilika za postizanje pogodaka), te odmah treba dosuditi slobodan udarac ili kazneni udarac.

Preporuka:

- suci trebaju imati šire gledanje i ne fokusirati se samo na prekršaj (njegovo kažnjavanje i mjesto),
- u slučaju puštanja prednosti, i dalje se mora izreći disciplinska sankcija za učinjeni prekršaj, kada igra bude zaustavljena,
- previše puštanja prednosti može dovesti do ozbiljnijih prekršaja,
- treba bit veoma oprezan kod puštanja prednosti za odbrambenu ekipu u blizini vlastitog kaznenog prostora (samo u slučaju pune kontrole nad loptom; nema protivnika u blizini, i sl).

Postupanje kod slobodnih udaraca

Nakon diskusija u vezi sa pravilnim načinom izvođenja i kontrolisanja slobodnih udaraca, zaključeno je da sljedeća procedura donosi najviše prednosti.

- Nakon što su izrečene potrebne disciplinske mjere, lopta se treba staviti na mjesto što je moguće prije gdje je učinjen prekršaj.
- Ukoliko napadačka ekipa odluči da ne izvodi slobodan udarac brzo, onda im jasno treba staviti do znanja da moraju čekati na znak za izvođenje, (pokazivanjem pištaljke izvođaču). Ukoliko ekipa ipak izvede udarac prije znaka za izvođenje, slobodan udarac **se mora ponoviti bez obzira na njegov ishod.** Igrač izvođač treba biti opomenut.
- Sudac prvo treba da udalji odbrambene igrače koji se nalaze u blizini lopte.
- Zatim "živi zid" treba odmaći na propisanu razdaljinu od lopte, ali odmicanje treba obaviti postavljanjem sa strane "živog zida", a ne u "živom zidu", ali istovremeno treba kontrolisati i položaj lopte.
- Zatim treba zauzeti pravilan položaj, kako bi se mogli kontrolisati lopta, "živi zid" i asistent sudac.
- Daje se znak za izvođenje slobodnog udarca. Ukoliko odbrambeni igrači prekrše propisanu udaljenost prije nego je lopta u igri, sudac će ponoviti izviđenje slobodnog udarca, ukoliko nije postignut pogodak, treba opomenut igrača/e koji je napravio prekršaj.

- U slučaju ponavljanja slobodnog udarca, treba osigurati da se lopta postavi na isto mjesto i da se slijedi ista procedura izvođenja.

U slučajevima nesportskog ponašanja igrača u živom zidu, sucima se preporučuje da nakon davanja usmenog upozorenja, svako sljedeće nesportsko ponašanje kazne disciplinskom sankcijom opomenom tj. žutim kartonom(ima).

Brzo izvođenje slobodnog udarca

Slobodni udarac može biti izveden brzo – bez čekanja upotrebe pištaljke suca – pod uslovom da:

- ne treba izreći nikakvu disciplinsku sankciju,
- je slobodni udarac brzo izveden nakon što je igra zaustavljena (tj. par sekundi...),
- je lopta stajala na mjestu na kojem je učinjen prekršaj,
- sudac treba dozvoliti brzo izvođenje slobodnog udarca,
- sudac ne treba kontrolu živog zida/protivnika kod brzog izvođenja slobodnog udarca kako bi ih vratio na odgovarajuću udaljenost.

Ukoliko protivnički igrač spriječava izvođenje slobodnog udarca, on mora biti opomenut.

Opasna igra sa kontaktom

Ukoliko igrač igra na opasan način i pri tome napravi kontakt sa protivnikom, sudija treba kazniti teži prekršaj, tj. kontakt se smatra jedan od prekršaja i treba dosuditi **direktan slobodan udarac**. Po potrebi, treba izreći disciplinsku mjeru, npr. pokazati žuti karton ako je start bio opasan.

Ponovni ulazak na teren za igru

Nakon što od suca dobije znak za ponovni ulazak u teren za igru, igrač se odmah može vratiti u igru.

Kod davanja znaka za ulazak igrača u teren, sudac treba uzeti u obzir dio terena gdje se nalazi lopta i gdje se odvija akcija.

Disciplinske kazne protiv zamjenskih igrača

Kod izricanja disciplinskih kazni zamjenskim igračima, suci trebaju upotrebom žutog ili crvenog kartona jasno staviti do znanja da je izrečena sankcija.

Postavljanje

Dobro postavljanje u toku igre i pogled sa strane su veoma važni za optimalnu procjenu načina (ozbiljnosti) prekršaja, i okolnosti u kojima se dogodio. Asistent sudac treba sucu da pruži tačne informacije.

Vrhunski suci su prepoznale prednosti korištenja fleksibilne i produžene dijagonale, kao što je i preporučio Sudijski komitet UEFA-e. Ključni princip postavljanja (odvijanje igre između suca i asistenta suca), treba da bude poštovan kad, god je to moguće, kako bi se incidenti mogli posmatrati iz ispravnog ugla, i kako bi se osigurao vizuelni kontakt sa asistentom sucem.

Kod slobodnih udaraca u blizini protivničkog kaznenog prostora, sudac treba da jasno odmjeri propisanu udaljenost 9,15 od "živog zida" do lopte, i da onda zauzme položaj lijevo od lopte, a **ne desno** (tj. treba ostati u dijagonali kretanja). Suci su shvatili da zauzimajući ovaj položaj imaju male šanse da ne vide ili pogrešno procijene moguće incidente.

Identifikovanje igrača koji su učinili prekršaj

Manjak koncentracije ili brzopletost mogu dovesti do propusta kod identifikacije igrača koji trebaju biti disciplinski sankcionisani. Naredni postupak se treba primjeniti kod izricanja disciplinskih mjera:

- izdvojiti i identifikovati igrača(e) koji treba(ju) biti kažnjen(i),
- sva četvorica sudija trebaju zabilježiti identitet igrača, i provjeriti da li je već ranije opomenut.

Tek tada igra može biti nastavljena.

Saradnja: Tima sudaca

Razgovor prije utakmice

Skrenuta je pažnja na važnost uloge lidera tima sudaca koju ima sudac. Zaključeno je, da samo primjena određene tehnike, sigurnost, te da svaki član sudijskog tima raspolaže odgovarajućim znanjem i tumačenjem Pravila igre, mogu da unaprijede timski rad. Članovi tima također, trebaju da poštuju svoje različite uloge. Tim sudaca će biti uspješan u saradnji samo ako sudac preuzme odgovornost za otvorenu i ozbiljnu diskusiju pred utakmicu, i ako je otvoren za pitanja i zaključke.

Tim sudaca se podsjeća na prednosti i neophodnost detaljne diskusije i pripreme pred utakmicu u vezi sa ulogom svakog člana tima, u toku utakmice, kao i u analizi nakon završetka utakmice, tako da ne postoje bilo kakve sumnje u vezi sa njihovim ulogama i odgovornosti.

Zaključeno je da suci trebaju da pruže neophodnu pomoć asistentima sucima, kako bi oni mogli u potpunosti saradivati u toku utakmice, dajući im detaljne upute prije utakmice, čak i u slučaju da je tim sudaca već radio skupa na prijašnjim utakmicama. Primjena standardnih uputa se preporučuje kako bi se osigurala veća dosljednost u primjeni Pravila igre, a posebno u slučaju dosuđivanja ofsajda. Kao vođa tima sudaca u svakoj utakmici, sudac treba da preuzme konačnu odgovornost za donešene odluke.

Saradnja suca sa asistentima i četvrtim sucem treba biti efikasna od velikog je značaja prije, tokom i nakon utakmice (poboljšava učinak).

Također, zaključeno je da je veoma važan vizuelni očni kontakt međusobno tima sudaca.

Preporučuje se timu sudaca da nakon odigrane utakmice analizira svoj učinak.

Ofsajd

Ukoliko asistent sudac nije potpuno siguran da se radi o nedozvoljenom položaju (ofsajdu), onda ne treba da podigne zastavicu (u slučaju sumnje, prednost se daje napadačkoj ekipi).

Kod odlučivanja da li se napadač nalazi bliže protivnikovoj poprečnoj liniji od prethodnog igrača odbrane, onda se u obzir treba uzeti položaj napadačeve glave, nogu i tijela u odnosu na prethodnog igrača odbrane.

Kako bi se osigurala ispravna procjena nedozvoljenog položaja (ofsajda), asistent sudac ne treba signalizirati zastavicom prije nego uzme u obzir slijedeće kriterije, tz. tehnika " sačekaj i vidi ":

- a. pravac kretanja lopte, (mjesto, brzina, udaljenost i drugi faktori)
- b. uključenost igrača u aktivnu igru:

- utjeće na igru ili
- utjeće na protivnika ili
- koristi prednost položaja u kojem se nalazi.

Podsjećamo suce i asistente suce na definicije iz „Primjena Pravila igre i upštava za sudije“ u knjižici Pravila igre.

“ Definiranje elemenata uključenosti u aktivnu igru obuhvataju sljedeće:

- utjecanje na igru znači igranje ili dodirivanje lopte, koju mu je uputio ili dodirnuo suigrač,
- utjecanje na protivnika znači sprečavanje protivnika da igra ili da bude u mogućnosti da igra loptom, tako što jasno spriječi napredovanje protivnika ili mu zakloni pogled kretanjem ili pravljjenjem pokreta koji, po mišljenju suca ometaju protivnika,
- izvlačenje predosti iz položaja znači igranje loptom koja je došla do suigrača, tako što se odbila od prečke ili stuba vrata, a suigrač se nalazio u nedozvoljenom položaju, kada je lopta upućena od suigrača“.

Suci i asistenti suci trebaju u primjeni Pravila 11. Ofsajd, u vezi sa “ aktivnim učešćem u igri “, odnosno “ utjecajem na protivnika “, igrač koji pravi pokrete ili se kreće na način koji ometa protivnika, zapravo utjeće na igru ili na protivnika.

To za posljedicu ima da:

- igrač se nalazi u nedozvoljenom položaju ukoliko njegov način ili pravac kretanja je u blizini putanje lopte, po mišljenju suca i utjeće na samog protivnika,
- igrač se nalazi u nedozvoljenom položaju ako zaklanja vidno polje vratara (između njega i napadača).

U vezi sa tumačenjem i primjenom Pravila Ofsajd u vezi sa “dobijanjem prednosti iz položaja u kojem se igrač nalazi”, asistenti suci se podsjećaju na svoje odgovornosti da budu koncentrisani kod situacija gdje, npr. dođe do odbijanja lopte od prečke ili stuba vrata do igrača koji se nalazio u nedozvoljenom položaju u trenutku kada je lopta upućena od suigrača.

Također, podsjećamo asistente suce da:

- kod donošenja odluka o nedozvoljenom položaju, bolje da malo zakasne sa odlukom i da odluka bude ispravna, nego da požure i pogriješe,
- ukoliko asistent sudac signalizira da se radi o nedozvoljenom položaju, a sudac ne uoči odmah znak, asistent sudac treba držati podignutu zastavicu sve dok ga sudac ne uoči ili lopta ne bude jasno pod kontrolom odbrambene ekipe, (koristi se elektronski zvučni signal „bip“ da bi sudija vidio signal zastavice),
- kod odluka o nedozvoljenom položaju koje su delikantne, diskretan znak rukom od strane asistenta suca može da bude od velike podrške sucu, kad sudac uspostavi vizuelni kontakt očima.

U rijetkim situacijama kada je sudac ubijeđen da se igrač nalazi u ofsajdu-nedozvoljenoj poziciji i da je aktivno uključen u igru, a asistent sudac ništa ne pokazuje, sudac mora da preuzme konačnu odgovornost i da kazni prekršaj. U slučaju slične situacije, kada sudac asistent signalizira ofsajd položaj, a sudac je mišljenja da igrač nije aktivno uključen u igru, sudac će primiti na znanje znak za ofsajd položaj rukom i pokazati, te dozvoliti da se igra nastavi.

Lopta van terena za igru

1. Asistenti suci se podsjećaju da u slučaju kada lopta napusti teren za igru, treba da jasno pokažu nastavak i pravac igre. Kada se radi o jasnim situacijama ubacivanja, asistent sudac odmah pokazuje pravac i nastavak igre. Ali u slučaju da postoje bilo kakve sumnje u vezi sa pravcem, asistent sudac treba da podigne zastavicu, uspostavi vizuelni kontakt očima sa sucem i da potom slijedi znak suca. U slučajevima kada lopta ostane u igri, diskretan znak rukom asistenta suca može biti vrijedna podrška sucu.
2. Kad god asistent sudac pokaže da je lopta napustila teren za igru (čak i onda kada igrač nastavi da igra loptom), on mora držati podignutu zastavicu sve dok je sudac ne uoči.
3. U slučaju da lopta pređe liniju u vratima:

da bi potvrdio da je pogodak postignut na ispravan način, asistent sudac treba se jasno ubrzano kretati uzdužnom linijom ka središnjoj liniji. U slučajevima nedoumice, ovo kretanje treba da bude jasno (šprint), kako bi bilo prepoznato od suca. Da bi potvrdio postizanje pogodaka asistent sudac ne treba da diže zastavicu.

Ukoliko, po mišljenju asistenta suca, pogodak nije postignut na ispravan način, on treba ostati miran na mjestu, ne dajući bilo kakav znak. Sudac tada može odlučiti da se dalje konsultuje ako mu je potrebno dodatno obavještenje.

Prekršaji

Asistent sudac treba:

- koristiti podignutu zastavicu kako bi sucu dao do znanja da je uočio prekršaj (ili nesportsko ili nasilno ponašanje), u slučaju kada je on bolje postavljen nego sudac i sudac nije jasno vidio učinjeni prekršaj. Zastavica treba biti nesavijena i njome treba mahnuti/zatresti da bi se signal razlikovao od signala za nedozvoljeni položaj-ofsajd.
- da vizuelni kontakt očima i diskretan znak rukom od strane asistenta suca može biti od pomoći sucu kod davanja informacije o vrsti prekršaja, dogovorenim znacima.

Ako asistent sudac ima dodatnih informacija za suca o predmetnom prekršaju, ili ako sudac nije vidio signal zastavicom, treba koristiti sistem za komunikaciju ili/i elektronski signal biperom, ali samo kao dopunu signala zastavicom koji je već dat.

Naglašava se da asistent sudac treba poduzeti ovaj metod kod svih mogućih prekršaja, uključujući i one koji se dogode unutar kaznenog prostora.

U ostalim slučajevima, asistent sudac treba diskretno pomoći sucu ukoliko ga sudac može uočiti.

Također, važno je imati na umu da:

- prije signaliziranja prekršaja, asistent sudac mora odrediti da sudac ne bi dozvolio prednost da je vidio prekršaj; on treba koristiti tehniku „sačekaj i vidi“ i uspostaviti vizuelni kontakt očima sa sucem,
- ukoliko sudac nije odmah vidio signal zastavicom za neki prekršaj, asistent sudac mora nastaviti signalizirati sve dok ne dobije potvrdu suca da je vidio signal ili sudac prizna jasnu prednost ekipi protiv kojeg je učinjen prekršaj,
- kontakt očima i diskretni signali rukom asistenta suca mogu biti od pomoći kod prenošenja informacija sucu, npr. o vrsti prekršaja, narednoj akciji itd. To bi umanjilo potrebu suca da odlazi do asistenta suca radi konsultacije.

- tamo gdje je neophodna direktna konzultacija između suca i asistenta suca, informacija treba da sadrži opis onoga šta se dogodilo, koji su igrači uključeni, precizno mjesto, preporučenu sankciju i nastavak igre. Preporučuje se da u takvim slučajevima asistent sudac priđe 4 – 5 m sucu u teren za igru.
- tokom razgovora, asistent sudac i sudac trebaju biti licem okrenuti prema terenu. Treba se izbjegavati komunikacija koju mogu čuti i razumjeti druge osobe.
- nasilno ponašanje koje uoči i signalizira asistent sudac treba od suca biti sankcionisano u skladu sa Pravilima igre. Ukoliko je igra zaustavljena kako bi se izrekla disciplinska kazna (iako znak nije odmah uočen i igra se nastavlja), nastavak igre mora da bude u skladu sa Pravilima igre (slobodan ili kazneni udarac). Međutim, ukoliko nije uočen znak asistenta suca, a igra je već nastavljena, nakon toga može se samo izreći disciplinska kazna prema počiniocu.
- u slučaju da sudac traži pomoć od asistenta suca u vezi sa tačnim mjestom prekršaja koji se dogodio u blizini linije kaznenog prostora, asistent sudac treba se ponašati na sljedeći način:
  - a) ukoliko se prekršaj dogodio unutar kaznenog prostora, asistent sudac treba da se kreće uzdužnom linijom u pravcu zastavice na uglu,
  - b) ukoliko se prekršaj dogodio izvan kaznenog prostora, asistent sudac treba da ostane na svom mjestu.

Očigledna pogrešna odluka suca

Ukoliko četvrti sudac ili neki od asistenata sudaca uoči da je sudac napravio očiglednu grešku kod izricanja disciplinskih kazni žuti ili crveni karton (npr. izricanje druge javne opomene istom igraču ne isključujući ga, ili izricanje disciplinskih kazni pogrešnim igračima), moraju odmah reagovati, podizanjem zastavice ili čak ulaženjem u teren za igru. Najvažnije je da se ne prave greške u vezi sa ovim odgovornostima (dužnostima), a tim sudaca mora jasno identifikovati prekršitelje koje treba kazniti i u vrijeme kažnjavanja o tome napraviti odgovorajuće zabilješke.

Kontrola udaljenosti 9.15 m

Kada sudac odluči da koristi pomoć asistenta suca u kontrolisanju udaljenosti 9.15 m od lopte kod izvođenja slobodnog udarca, preporučuje se da asistent sudac ne mjeri fizički tu udaljenost, nego da stane kraj lopte i udalji igrača na propisanu udaljenost.

Uloga četvrtog suca

Od 1. juna 2010.godine uloga četvrtog suca je proširena i ne odnose se samo na prijavu nasilnog ponašanja, pogrešnog identiteta ili drugog žutog kartona nakon kojeg nije uslijedilo isključenje iz igre. Pravila igre sada kažu: „*On pomaže sucu u kontrolisanju igre u skladu sa Pravilima igre. Međutim, sudac zadržava pravo odlučivanja o svim stvarima koje se odnose na igru.*“

Važno je da sudac naglasi kod dogovora o saradnji prije početka utakmice šta očekuje od četvrtog sudije.

Postavljanje asistenta suca

Slobodni udarci u blizini kaznenog prostora

Kod slobodnih udaraca u blizini kaznenog prostora, asistent sudac treba da stoji u liniji sa prethodnjim igračem odbrane, (kontrolišući liniju nedozvoljenog položaja-ofsajda), ali također, i liniju u vratima. Sudac treba da kontroliše loptu i "živi zid".

Nakon ofsajda

Nakon što je dosuđen indirektan slobodan udarac zbog nedozvoljenog položaja-ofsajda, asistent sudac treba se postaviti u liniju sa mjestom odakle se treba izvesti udarac. Odmah potom on treba da zauzme mjesto kako bi kontrolisao liniju ofsajd položaja, odnosno postavlja se u liniju sa prethodnim igračem odbrane što je njegov prioritet.

Ubacivanje lopte iz vratareva prostora

Kod ubacivanja lopte iz vratareva prostora, kada vratar ima loptu u svom posjedu unutar vlastitog kaznenog prostora, asistent sudac treba da kontroliše da li je lopta ispravno postavljena unutar vratareva prostora, ili da pazi da vratar ne pređe liniju kaznenog prostora prije nego se oslobodi lopte iz posjeda. To treba pratiti u situaciji (npr. kada je prethodni igrač blizu kaznenog prostora), a odlučivanje o ofsajdu je prioritet u nastavku igre.

Udarac iz ugla

Kod udaraca iz ugla preporučuje se da asistent sudac stoji iza zastavice, u visini sa poprečnom linijom.

Kazneni udarac

Kada se izvodi kazneni udarac dosuđen u toku normalnog trajanja igre, asistent sudac treba da se nalazi na mjestu gdje se spajaju poprečna linija i linija kaznenog prostora.

Kod udaraca sa tačke za kazneni udarac da bi se dobio pobjednik na utakmici, jedan asistent sudac stoji na mjestu gdje se spajaju poprečna linija i linija vratarevog prostora, a drugi asistent sudac kontroliše igrače koji se nalaze unutar središnjeg kruga. Sudac treba odrediti ulogu asistenta suca i vlastitu ulogu kod donošenja odluke o pomjeranju naprijed vratara sa linije u vratima. Suci i asistenti suci se podsjećaju da se " vratar " protivničke ekipe treba nalaziti na mjestu gdje se spajaju poprečna i linija kaznenog prostora iza asistenta suca.

Tehnika upotrebe zastavice

Preporučuje se da asistent sudac drži zastavicu u ruci koja je bliža terenu za igru, mjenjajući ruku kad god promjeni pravac kretanja, tako da je zastavica vidljiva sucu u svako vrijeme.

Kada asistent sudac podigne zastavicu da signalizira prekršaj ili nesportsko ponašanje, dužan je koristiti onu ruku koju će koristiti da označi pravac slobodnog udarca.

Članicama asocijacijama UEFA-e preporučuje se da tako educiraju i nove asistente suce,

Posmatrač suđenja treba da ocijeni asistenta suca na osnovu ispravnosti odluka koje je donio na utakmici.

Odgovornost kod ubacivanja

Suci i asistenti suci podsjećaju se, da dijele odgovornost kod kontrole ubacivanja lopte na ispravan način. U principu, sudac kontroliše postupak ubacivanja posmatrajući ruke izvođača, a asistent sudac posmatra položaj nogu na zemlji i liniju. Međutim, suci mogu da preuzmu na sebe i ovu odgovornost u potpunosti, ukoliko mogu da bolje vide moguće kršenje Pravila.

UEFA-in Sudijski komitet

Predsjednik:

Angel Maria Villar Llona (Španija)

Zamjenik predsjednika:
Prvi potpredsjednik:
Drugi potpredsjednik:
Članovi:

Senes Erzik (Turska)
Borislav Mihaylov (Bugarska)
Geir Thorsteinsson (Island)
Marc Batta (Francuska)
Pierluigi Collina (Italija)
Hugh Dallas (Škotska)
David R. Elleray (Engleska)
Bo Karlsson (Švedska)
Jozef Marko (Slovačka)
Volker Roth (Njemačka)
Vladimir Sajn (Slovenija)
Jaap Uilenberg (Holandija)
Kyros Vassaras (Grčka)
Sergey Zuev (Rusija)

UEFA-in Sudijski komitet, maja 2010 godine.